

Beretning afgivet af Udvalget til Valgs Prøvelse den 4. juni 2014

Beretning

om

klager i forbindelse med folkeafstemningen den 25. maj 2014 om en fælles patentdomstol

Ved en folkeafstemning er det økonomi- og indenrigsministeren, der afgør resultatet af folkeafstemningen, jf. § 102 i lov om valg til Folketinget, og Folketinget skal således ikke afgive indstilling om godkendelse af en folkeafstemning. Folketinget har alene den parlamentariske kontrol, hvilket indebærer en stillingtagen til den enkelte klage, herunder om der er sket en tilsidesættelse af de gældende regler, og/eller om der er behov for at ændre gældende regler og procedurer, jf. § 103 i lov om valg til Folketinget.

Økonomi og indenrigsministeren har til Folketinget fremsendt 3 rettidigt indgivne klager vedrørende folkeafstemningen om en fælles patentdomstol, der fandt sted den 25. maj 2014.

Udvalget har behandlet klagerne i 1 møde. En beskrivelse af den enkelte klage og et uddrag af den pågældende kommunes udtalelse og af ministeriets kommentarer samt udvalgets stilling til den enkelte klagesag følger nedenfor. Der er ud over de ovenfor omtalte klager indkommet en række klager, der kan henføres til både afviklingen af folkeafstemningen og det samme dag afholdte valg til Europa-Parlamentet. Disse klager er behandlet i den samtidig med afgivningen af denne beretning afgivne betænkning og indstilling vedrørende valgene til Europa-Parlamentet (B 121).

De enkelte klagesager

1) Jytte Munck Eriksen, Odense, har klaget over Odense Kommune i forbindelse med afgivelse af stemme til folkeafstemningen om forslag til lov om en fælles patentdomstol m.v. Af klagen fremgår det, at Jytte Munck Eriksen blev afvist på valgstedet med den begrundelse, at computeren ikke virkede. Jytte Munck Eriksen fik besked på at komme senere, hvilket hun ikke gjorde.

Odense Kommune har over for Økonomi- og Indenrigsministeriet i anledning af klagen oplyst, at det relevante afstemningssted var Højby Skole. Kommunen har oplyst, at kommunen bruger digital valgliste på alle valgsteder.

Odense Kommune har til Økonomi- og Indenrigsministeriet fremsendt et uddrag fra afstemningsbogen, hvoraf det fremgår, at der kl. 9.50 var netværksproblemer ved de valgborde, som vedrørte folkeafstemningen. Teknisk bistand blev tilkaldt, og valgstedet overgik til manuelt valg, indtil de tekniske problemer var løst kl. 10.35. Det fremgår af afstemningsbogen, at bord 1 lukkede, og at man startede manuel valgliste på bord 2. Fremmødte nr. 73 til 149 stemte på manuel liste. Da problemerne var løst kl. 10.35, blev bord 1 åbnet igen for valg på digital valgliste. Ved bord 2 blev alle kort, som var modtaget i perioden med manuelle lister, efterfølgende indscannet.

Kommunen har endvidere meddelt, at valgstyresekretæren har oplyst, at hun informerede vælgere i lokalet om tekniske problemer og bad dem vente. Kommunen har ikke kunnet afvise, at en af valgstedets tilfornordnede som et alternativ har foreslået de pågældende at komme igen senere. Ifølge valgstyresekretæren var valghandlingen afbrudt i ca. 15 minutter.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har oplyst, at det følger af § 96, stk. 2 og 3, i lov om valg til Folketinget, at udarbejdelse af valgliste og udsendelse af valgkort i forbindelse med afholdelse af folkeafstemninger skal ske i overensstemmelse med reglerne i lovens kapitel 4.

Det fremgår af folketingsvalglovens § 19, stk. 3, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.

Af punkt 4.12. i Økonomi- og Indenrigsministeriets vejledning nr. 9210 af 8. april 2014 om afholdelse af folkeafstemning søndag den 25. maj 2014 om forslag til lov om en fælles patentdomstol m.v. fremgår, at kommunalbestyrelsen kan beslutte at anvende en elektronisk valgliste for et, flere eller alle afstemningsområder i kommunen, jf. § 19, stk. 3. Det er frivilligt, om en kommune vil anvende elektroniske valglistes. Det er i givet fald kommunalbestyrelsen selv, der

skal betale de nødvendige merudgifter, hvis den beslutter at anvende en elektronisk valgliste.

Endvidere fremgår det af samme punkt i vejledningen, at den elektroniske valgliste skal indeholde de samme oplysninger som valglister på papir efter den gældende lovgivning og skal rettes og afmærkes samt påføres bemærkninger efter de gældende regler herom. Den elektroniske valgliste kan anvendes til alle de opgaver, som en valgliste i papirudgave bruges til efter gældende lovgivning ved afholdelse af folkeafstemning. Forskellen vil derfor alene bestå i, at valglister som udgangspunkt ikke skal foreligge på papir, men alene i elektronisk form, og i, at rettelser og afmærkning af valglister sker elektronisk, ligesom eventuelle bemærkninger påføres valglister elektronisk. Af sikkerhedshensyn (systemnedbrud m.v.) skal kommunen til enhver tid kunne udskrive en papirudgave af valglister for hvert afstemningsområde med de oplysninger, der kræves efter den gældende lovgivning.

Endelig fremgår det af samme punkt i vejledningen, at hvis kommunalbestyrelsen beslutter at bruge en elektronisk valgliste, skal den træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at valgstyrelserne ved gennemgangen af brevstemmerne og valglisteførerne ved kontrollen af de fremmødte vælgere på afstemningsdagen hurtigt går over til at registrere manuelt på en papirudgave af valglister, hvis systemet bryder sammen, der sker strømsvigt el.lign. På samme måde skal kommunalbestyrelsen have truffet de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at de manuelle registreringer efterfølgende bliver tastet ind i den elektroniske valgliste, når det elektroniske system er kommet op at køre igen efter et systemnedbrud m.v.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har udtalt, at valglovgivningen således forudsætter, at der, såfremt en kommune vælger elektronisk valgliste, skal træffes foranstaltninger i tilfælde af systemnedbrud. Kommunen skal således sikre, at der kan stemmes via manuelle lister, og at de manuelle registreringer efterfølgende bliver tastet ind i den elektroniske valgliste.

Med hensyn til klagen har Økonomi- og Indenrigsministeriet noteret sig kommunens oplysninger om overgangen til manuelle valg, da systemnedbruddet fandt sted, og om at alle kort, som var modtaget i perioden med manuelle lister, efterfølgende blev indscannet.

Kommunens oplysninger har ikke givet ministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget noterer sig i lighed med Økonomi- og Indenrigsministeriet Odense Kommunes oplysninger om systemnedbruddet, overgangen til manuelle valg og den efterfølgende indscanning af valgkort. Udvalget har herefter ikke yderligere bemærkninger til klagen.

2) Lise Pedersen, København S, har klaget over Københavns Kommune, idet Lise Pedersen bl.a. har oplyst, at der på afstemningsstedet Sundby Idrætspark ved udleveringen af hendes stemmeseddel til folkeafstemningen skete en nummerering af henholdsvis valgkort og stemmeseddel. Lise Pedersen har endvidere klaget over, at hun ikke blev

tilbudt en ny stemmeseddel, da hun gjorde opmærksom på, at der var sket en nummerering af stemmesedlen. Lise Pedersen har ønsket at få oplyst, om hendes afgivne stemmeseddel med nummerering vil være ugyldig.

Københavns Kommune har indhentet en redegørelse for forløbet fra valgsekretæren på det pågældende valgsted, og kommunen har på den baggrund over for Økonomi- og Indenrigsministeriet oplyst, at valgsekretæren af valgstyrelsen blev gjort opmærksom på ukorrekt håndtering i forbindelse med udlevering af stemmesedlen umiddelbart efter åbning af valget ved ét af valgbordene. En tilforordnet havde misforstået proceduren, således at stemmesedlen og valgkortet blev nummereret i stedet for kun valgkortet. Den ukorrekte procedure blev straks efter stoppet af valgsekretæren. Valgsekretæren har beklaget, at den valgstyrelse, som klageren rettede henvendelse til, ikke tilbød klageren at få ombyttet stemmesedlen, som vedkommende burde have gjort.

Københavns Kommune har oplyst, at stemmesedler, der er markeret med mere end eller andet end et kryds, bedømmes som ugyldige på grund af særpræg, jf. bekendtgørelse nr. 298 af 23. april 1992.

Kommunen har endvidere oplyst, at klagen vil blive videreformidlet til valgstyrelsen, og at kommunen vil præcisere den korrekte procedure, så lignende situationer kan undgås fremadrettet. Det er endvidere oplyst, at det fremgår af vejledninger til henholdsvis valgsekretær, tilforordnede vælgere og valgstyrelser, at der under ingen omstændigheder må skrives på stemmesedler, før de udleveres til vælgeren.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har oplyst, at det følger af § 99, stk. 1, i folketingsvalgloven, at afstemningen på valgdagen finder sted i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 for folketingsvalg.

For så vidt angår fremgangsmåden ved aflevering af valgkort, følger det af folketingsvalglovens § 47, 2. pkt., at vælgeren inden stemmeafgivningen skal aflevere sit valgkort til valglisteføreren. Derefter, og når valglisteføreren har afmærket vælgerens navn på valglister, udleveres en stemmeseddel til vælgeren, jf. § 47, sidste pkt.

Det følger af ministeriets vejledning nr. 9210 af 8. april 2014 om afholdelse af folkeafstemning søndag den 25. maj 2014, afsnit 7.2 om den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivning, at afmærkning på valglister kan ske ved afkrydsning af den rubrik, hvor vælgerens navn står anført på valglister. Der er endvidere ikke noget i vejen for, at der i valglister af praktiske årsager sættes nummer ud for vælgerne, efterhånden som de møder op for at stemme på valgdagen, og at samme nummer påføres den pågældende vælgers valgkort.

I vejledningen indskræpes det i den forbindelse, at de stemmesedler, der udleveres til vælgerne, ikke må påføres et nummer eller nogen anden form for påskrift før udleveringen til vælgeren. Det fremgår endvidere af vejledningen, at valgstyrelserne/de tilforordnede vælgere skal gives klare instrukser herom.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har anført, at det således ikke er i overensstemmelse med valglovgivningen, her-

under de valgetlige grundsætninger om neutralitet og respekt for stemmehemmeligheden, at afmærke stemmesedlerne, forinden de udleveres til vælgerne. Når afmærkningen som i dette tilfælde sker ved nummerering, hvor samme nummer påføres valgkort og stemmeseddel, og der derved skabes en forbindelse mellem vælgeren og den af vedkommende benyttede stemmeseddel, er der således risiko for, at der kan ske brud på stemmehemmeligheden.

Ministeriet har konstateret, at der er sket nummerering af den i sagen omhandlede stemmeseddel i strid med valglovgivningen. Ministeriet har i den forbindelse konstateret, at nummereringen straks blev stoppet af valgsekretæren, og at kommunen vil præcisere den korrekte procedure, så lignende situationer kan undgås fremadrettet.

Ministeriet har endvidere anført, at det følger af folkevalgsloven, jf. § 99, stk. 1, jf. § 48, stk. 2, at en vælger kan få ombyttet sin stemmeseddel, bl.a. hvis den ved uagtsomhed er gjort ubrugelig. Dette indebærer efter ministeriets opfattelse, at en vælger har adgang til at få ombyttet sin stemmeseddel, hvis denne af den tilfornede vælger er påført en nummerering.

Ministeriet har konstateret, at den valgstyrelse, som klageren gjorde opmærksom på nummereringen af sin stemmeseddel, ikke tilbød at ombytte stemmesedlen, samt at Københavns Kommune har beklaget dette i sin udtalelse til ministeriet.

For så vidt angår klagerens forespørgsel om, hvorvidt hendes afgivne stemme som følge af nummereringen af stemmesedlen vil blive ugyldig, har ministeriet bemærket, at i henhold til § 11 i bekendtgørelse nr. 298 af 23. april 1992 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folkeafstemninger er en stemmeseddel, der er forsynet med påskrift eller med tegning af nogen art, eller som på anden måde er givet et særpræg, ugyldig.

Københavns Kommune har med henvisning til de almindelige regler om stemmesedlers ugyldighed i ovennævnte bekendtgørelse bemærket, at stemmesedler markeret med mere end eller andet end kryds bedømmes som ugyldige.

Ministeriet har bemærket, at henset til, at ovennævnte regler i bekendtgørelsen om en stemmesedels ugyldighed på grund af påskrift eller andet særpræg er rettet mod den situation, hvor vælgeren påfører stemmesedlen særpræg i form af påskrift el.lign., finder ministeriet ikke, at en tilfornet vælgers påføring af nummerering, som sker uden vælgerens medvirken, indebærer, at den pågældende stemmeseddel af den grund vil være ugyldig i medfør af bekendtgørelsens § 11.

Ministeriet vil i kommende vejledninger om afholdelse af valg og folkeafstemninger indskærpe over for kommunerne, at i tilfælde, hvor en stemmeseddel af en valgstyrelse eller tilfornet vælger og uden vælgerens medvirken er påført påskrift eller på anden måde er givet et særpræg, skal stemmesedlen ikke alene af den grund anses for ugyldig.

Udvalget noterer sig det af Økonomi- og Indenrigsministeriet og af Københavns Kommune anførte, herunder at den ukorrekte procedure straks blev stoppet, at kommunen vil

præcisere den korrekte procedure, så lignende situationer kan undgås fremadrettet, at det i Økonomi- og Indenrigsministeriets vejledning er indskærpet, at de stemmesedler, der udleveres til vælgerne, ikke må påføres et nummer eller nogen anden form for påskrift før udleveringen til vælgeren, og at ministeriet i kommende vejledninger om afholdelse af valg og folkeafstemninger vil indskærpe over for kommunerne, at stemmesedlen ikke alene af den grund anses for ugyldig i tilfælde, hvor en stemmeseddel af en valgstyrelse eller tilfornet vælger og uden vælgerens medvirken er påført påskrift eller på anden måde er givet et særpræg.

3) Birte Pawlik, Guldborg, har klaget over, at Guldborgsund Kommune har fremsendt et valgkort med en forkert angivelse af valgsted, og over den information, som hun modtog fra Guldborgsund Kommune, efter at kommunen var blevet opmærksom på fejlen.

Guldborgsund Kommune har over for Økonomi- og Indenrigsministeriet i anledning af klagen oplyst, at kommunen sendte valgkort til folkeafstemning om forslag til lov om en fælles patentdomstol m.v. med angivelse af ukorrekt adresse for valgstedet, og at fejlen skyldes, at der er ændret afstemningssted efter afholdelsen af valg til Europa-Parlamentet i 2009.

Guldborgsund Kommune har endvidere oplyst, at kommunen blev opmærksom på fejlen torsdag den 15. maj 2014, og at kommunen mandag den 19. maj 2014 indrykkede annoncer i den lokale avis, udsendte information i den lokale Radio Syd og lagde informationer ud på kommunens hjemmeside, hvori kommunen gjorde opmærksom på fejlen.

Desuden valgte Guldborgsund Kommune at udsende tekstbesked (sms) til de berørte vælgere med berigtigelse af oplysningerne. Ved en fejl blev beskederne sendt til en række vælgere, som ikke havde modtaget et fejlbehæftet valgkort.

På valgdagen konstaterede Guldborgsund Kommune fejlen vedrørende tekstbeskeden, hvorefter kommunen informerede herom på kommunens hjemmeside, på forsiden af netudgaven af lokalavisen, i den lokale Radio Syd, ved udsendelse af rettelsesmail til de berørte vælgere og ved opsættelse af plakater på det fejlagtigt angivne valgsted med oplysninger om det korrekte valgsted.

Da Guldborgsund Kommune konstaterede, at en række vælgere var mødt op på et forkert valgsted, valgte kommunen at udsende en tekstbesked (sms) til de berørte vælgere, hvori kommunen gjorde opmærksom på fejlen på valgkortet. I denne tekstbesked til de berørte vælgere skrev Guldborgsund Kommune vejnavnet på afstemningsstedet forkert, idet kommunen angav vejnavnet som Guldborgssundsvej i stedet for den korrekte vejnavneangivelse – Guldborgvej.

Guldborgsund Kommune har efterfølgende oplyst, at der er sendt valgkort med ukorrekt angivelse af adresse for afstemningssted til 1.341 vælgere. Kommunen har endvidere oplyst, at tekstbeskederne blev udsendt på baggrund af information i en database om mobilnumre i et givent område, at 1.303 borgere modtog tekstbeskederne, og at det er usik-

kert, hvor mange af vælgerne der modtog tekstbeskeden ved en fejl.

Endelig har Guldborgsund Kommune oplyst, at valgstyrrerformanden på valgstedet har oplyst, at tre til fire vælgere efter at være mødt frem på det forkerte afstemningssted tilkendegav, at de ikke ønskede at køre til det korrekte afstemningssted.

Økonomi- og Indenrigsministeriet har oplyst, at det følger af folketingsvalglovens § 96, stk. 2, jf. § 20, at kommunalbestyrelsen forud for folkeafstemninger skal udsende valgkort, der skal indeholde oplysninger om bl.a. afstemningsstedets beliggenhed. Kommunalbestyrelsen skal behandle indsigelser om modtagelse af valgkort med fejlagtigt indhold samt i givet fald berigtige fejlene ved udfærdigelsen af nye valgkort. Sådanne rettelser kan foretages til og med valgdagen. Der henvises til folketingsvalglovens § 22, stk. 1, jf. § 96, stk. 2.

Det fremgår af punkt 4.3. i Økonomi- og Indenrigsministeriets vejledning nr. 9210 af 8. april 2014 om afholdelse af folkeafstemning søndag den 25. maj 2014 om forslag til lov om fælles patentdomstol m.v., at kommunalbestyrelsen lø-

bende skal indberette ændringer i afstemningsområder til CPR's vejregistre og ændringer i afstemningssteder til kommunens databehandler. Ændringer vedrørende afstemningsområder og afstemningssteder skal være indberettet senest 16 dage før afstemningsdagen.

Med hensyn til klagen har Økonomi- og Indenrigsministeriet noteret sig, at da Guldborgsund Kommune blev opmærksom på de i sagen omhandlede fejl, igangsatte kommunen en række tiltag, herunder annoncering i diverse medier, med henblik på at berigtige fejlen.

Kommunens oplysninger i sagen har herudover ikke givet ministeriet anledning til bemærkninger.

Udvalget tager det af Økonomi- og Indenrigsministeriet og Guldborgsund Kommune oplyste til efterretning.

P.u.v.

Peter Juel Jensen

formand